

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Isopoda (gråsuggor och tånglöss), **Familj:** Asellidae (sötvattensgråsuggor), **Släkte:** *Proasellus*, **Art:** *Proasellus coxalis* (Dollfus, 1982) **Synonymer:**

Kännetecken

Proasellus coxalis är en i Sverige mycket sällsynt förekommande sötvattensgråsugga. Kännetecknande är att den har en oregelbundet spräcklig teckning på huvudet. Kroppen har en gråaktig färg. Maxlängd för hanen är 10 mm och för honan 6,5 mm. Andra antennparet, antennae, är ungefär lika långa som kroppen. Första benparet är försett med klosaxar. Bakkroppens segment är sammansmälta till en platta. De två första bakkroppsbena, pleopoderna, är små och skiljer sig i form mellan hane och hona. Tredje paret bakkroppsbena formar plattor som täcker resterande bakkroppsbena, förutom det sjätte paret som är långt och sticker ut baktill.

Utbredning och status

Arten är vida spridd i Medelhavsområdet, med enstaka fynd längre norrut i Europa. Den upptäcktes första gången i Sverige i mitten av 1970-talet, i Höje å i västra Skåne. Arten var då relativt vanlig där, i synnerhet i sträckor med eutrofierat vatten. Trots senare eftersökningar har arten ej återfunnits i Höje å. Den påträffades igen hösten 1999 vid en inventering av bottenfauna i Råån, söder om Helsingborg i Skåne. I oktober 2000 fann man den igen, då på en annan provplats i ån. Båda fyndlokalerna ligger i Rååns nedre lopp inom dess huvudfåra. Den senare fyndplatsen har kvar mycket av sin ursprungliga miljö och omgivningen utgörs av skuggande ädellövskog.

Ekologi

P. coxalis är en limnisk bottenlevande art, som livnär sig av multnande växtdelar. Mycket lite är känt om dess levnadssätt, men troligen har den en livscykel som liknar den hos den vanliga sötvattensgråsuggan *Asellus aquaticus*.

Hot

Arten verkar ha mycket lokal förekomst. Sådana lokaler kan förstöras genom markexploatering innan de blivit kända. Fynden i Höje å tyder dock på att arten är relativt hårdig mot övergödning. Möjligen missgynnas arten av närvaro av den vanliga sötvattensgråsuggan, *Asellus aquaticus*, då bägge har liknande ekologisk nisch.

Åtgärder

Mer inventeringar krävs. Limnologer som inventerar bottenfauna i södra Sverige bör titta lite extra på vattengråsuggorna.

Övrigt

Proasellus coxalis är förbisedd i landet, då den lätt kan förväxlas med den vanliga sötvattensgråsuggan, *Asellus aquaticus*, som dock är lite mer storvuxen. *A. aquaticus* har vid huvudets bakre kant två stora vita fläckar, som i regel skiljs åt av en mörk mittstrimma. Hos *P. coxalis* har huvudet i jämförelse en svag och oregelbundet spräcklig teckning. Första benparets klo hos *A. aquaticus* har ett trekantigt utskott vid basen av gripkanten, vilket saknas hos *P. coxalis*. Hos hanen av *A. aquaticus* har det andra paret bakroppsben ett långt utskott, s k apofys, vid den inre grenens bas. Hos hanen av *P. coxalis* saknas detta utskott, eller så är det mycket kort. Ännu mer snarlik är *Proasellus meridianus* som närmast kan förekomma i södra Danmark och Norra Tyskland. Den har liksom *P. coxalis* ett spräckligt huvud, men kroppen är lite mindre. Hos honan av *P. meridianus* är sista leden i yttergrenen på andra paret bakkroppsfötter långsträckt med parallella kanter, men hos *P. coxalis*-honan är leden ollonformad. Etymologi. – pro, Lat. "före" + asellus, Lat. diminutiv, "lilla åsnan"; coxalis, fr. coxa, Lat. "höft". Det sistnämnda kan syfta på att *P. coxalis* har små plattor vid benbaserna, vilket andra arter av sötvattensgråsuggor saknar.

Litteratur

Enckell, P. H. 1998. Fältfauna: Kräftdjur. 2 ed. Graphic publishing.
Gruner, H. -E. 1965. Tierwelt Deutschland 51. Isopoda I. Gustav Fischer Verlag. Lingdell, P. -E & Engblom, E. 1990. Kräftdjur som miljöövervakare (taxonomiska, faunistiska och ekologiska data avseende utvalda sköldbladfotingar, gälbladfotingar, gråsuggor och märkräfter). Naturvårdsverket, Rapport 3811. BILD (<http://home.swipnet.se/vatmarker/proas>)

Författare

Kennet Lundin 2003. © ArtDatabanken, SLU 2006.